

TEMA

Moviment associatiu

En el darrer any un grup d'historiadors amb trajectòria de recerques sobre associacions, han fet una actualització sobre el moviment associatiu de les Illes Balears durant l'etapa autonòmica, la seva continuïtat històrica i les noves entitats sorgides en els darrers anys.

L'associacionisme del segle XXI

♦ Antoni Marimon Riutort *

La sociabilitat de les Illes Balears no és aliena als grans canvis econòmics, socials, culturals i polítics que s'han produït a la darrerria del segle XX i els primers decennis del segle XXI. L'obtenció de l'autonomia (1983), l'incessant creixement de la població o el desenvolupament de les noves xarxes socials, són alguns dels factors que han condicionat el món de l'associacio-

nisme. Per això, el passat 22 d'octubre, el Grup d'Estudi de la Cultura, la Política i la Societat en el Món Contemporani va organitzar un seminari de debat i reflexió sobre aquest tema amb el suport del Vice-rectorat de Projecció Cultural i Universitat Oberta i l'Institut d'Estudis Balearics.

Entre altres conclusions, s'ha de destacar la constatació que són nombroses les entitats i associacions creades al final del franquisme o als inicis de la Transició que continuen funcionant i s'han hagut d'adaptar a les noves circumstàn-

cies. Entre d'altres, s'analitzaren el paper jugat per sindicats com la UGT o l'STEI, les associacions de discapacitats i fins i tot el cas d'una congregació femenina, les Germanes dels Sagrats Cors de Pollença.

Però també s'estudiaren nous tipus d'associacions, com les que han promogut la recuperació de la memòria democràtica, l'associacionisme feminista, les noves organitzacions de caràcter ecològic, les que promouen, sobretot a la Part Forana de Mallorca, les neofestes, com el Much de Sineu, o l'associació que ha permès aquest petit miracle que és la pervivència del Cine Ciutat de Palma.

En conjunt, i en contra del que de vegades s'ha pensat, els balears participen activament en un nombre molt important d'associacions, si bé tendeixen a una major flexibilitat, sovint amb objectius molt precisos i, en general, encara que no sempre, han perdut el caràcter reivindicatiu que va caracteritzar el període de la Transició.

* Professor d'Història Contemporània de la UIB

TEMA

L'educació en els museus

Els museus són un element imprescindible perquè la ciutadania pugui aprendre de primera mà diferents aspectes de la via quotidiana, de la ciència, la història o l'art. Cal reivindicar el paper que els departaments educatius dels museus van dia a dia per acostar el patrimoni a tothom.

Marítim Educa – La proposta educativa del Museu Marítim de Mallorca

♦ Mariàngels Castañer Bover *

Durant la 25a Conferència General de l'ICOM celebrada a Kioto (2019), es va debatre sobre la futura definició de museu, i és curiós que la paraula educació, no tingués cabuda. Així el text deia: «Els mu-

seus no tenen ànim de lucre. Són participatius i transparents, i treballen en col·laboració activa amb i per a diverses comunitats amb la finalitat de col·leccionar, preservar, investigar, interpretar, exposar i ampliar les comprensions del món, amb el propòsit de contribuir a la dignitat humana i a la justícia social, a la igualtat mundial i al benestar planetari».

No es concep un museu sense el departament d'educació amb un equip d'educadors i educadores, qui per exemple durant la crisi sanitària que dugué al tancament forçat dels museus, van treballar insaciablement per acostar-se a tots els públics a través de tots tipus d'activitats i projectes educatius i digitals. Un treball en xarxa, on gran part de la comunitat museística, com la de les Illes Balears, va estar més connectada que mai. En el cas del Museu Marítim de Mallorca, sorgí l'exposició 'Mestres d'aixa de butxaca', que es pot visitar en la

seua seu central ubicada en el Centre Cultural Ses Voltes.

El Departament d'Educació del museu, posa en marxa el programa Marítim Educa, on es volen desenvolupar els principals eixos de treball: el patrimoni marítim flotant i terrestre, el patrimoni subaquàtic i la biodiversitat. 'Petits mestres d'aixa' i 'Navegant entre les estrelles' són les dues primeres propostes que es presenten a Palma. En el Museu de la Mar al Port de Sóller, la proposta s'amplia amb 'Els oficis de la mar'. Conèixer la tasca dels mestres d'aixa, l'art de la pesca i els seus ormejos, el coneixement de les diferents embarcacions tradicionals, així com aprendre els sistemes d'orientació marítima, formen part d'aquests primers programes educatius que el Museu Marítim posa a disposició de tota la comunitat.

* Llicenciada en Història de l'Art i Màster en Patrimoni Cultural: Investigació i Gestió (UIB)

TEMA

Dona amb empena esportiva

Que avui es pugui practicar esport femení amb certa naturalitat, és perquè molt abans hi ha hagut dones valentes i pioneres que volgueren ser part d'un món fins aleshores masculí. I això passa en l'àmbit esportiu però també en l'àmbit de la gestió empresarial esportiva.

Margalida Miranda, pionera de l'esport femení a les Illes

♦ Manuel García Gargallo *

Durant els anys 70 del segle passat l'esport professional a Balears era marcadament masculí en totes les seves línies, amb comptades excepcions. Gradualment la dona accedia a la pràctica esportiva, però lluny del món competitiu i professional, i més encara de l'àm-

bit executiu i de gestió, ja que aquestes responsabilitats eren patrimoni exclusiu de l'home.

Però a Mallorca hi hagué una excepció sobresortint, avui oblidada. Es tracta de Margalida Miranda Bordoy (Barcelona, 1919 - Palma, 1979), una de les personalitats més populars i estimades en el món esportiu del seu temps, que aconseguí traspasar la potent barrera de gènere per esdevenir una personalitat influent i respectada per l'afi-

cionat esportiu.

Miranda fou dona i cunyada dels cirurgians Vicente i Virgilio García Penaranda, fundadors de la Clínica homònima (ja desapareguda) i coneguts arreu de Mallorca per les seves inquietuds socials i culturals, sobretot amb els més desvalguts. En enviar, Miranda va assolir un acusat protagonisme a través de l'esport, concretament al futbol, com a dirigent de l'Atlètic Balears i en especial a la Procampo, comunitat de propietaris del camp on l'equip jugava, l'Estadi Balear.

En un món totalment masculí va prosperar i amb el temps la seva projecció es va incrementar fins a arribar a postular-se com a presidenta del club. Finalment no ho

aconseguí, però arribar a aquest punt suposava trencar barreres llavors insalvables per a la dona amb empena, carisma i decisió, virtuts considerades exclusives de l'home en l'àmbit públic.

Miranda fou coneguda i respectada arreu, més enllà del futbol, en transcendir rivalitats, fòbies i prejudicis. Un valor prometedori i ascendent que, en cas de no haver mort prematurament, segurament hauria assolit els seus objectius com a dirigent esportiu: una fita a Balears i a l'Estat. Hauria estat un referent per a la dona de moment i una pionera social i esportiva.

* Doctor en Història Contemporània (UB)

Campus Obert

CUESTIONES DE ACTUALIDAD DESDE LA ÓPTICA DE EXPERTOS UNIVERSITARIOS

COORDINACIÓN

Sebastià Serra i Busquets

♦ Antoni Vives Reus

♦ Rafel Puigserver Pou (CEDOC-UIB)